

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Димитър Димитров Попов

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

на материалите, представени за участие в конкурс

за заемане на академичната длъжност **„професор“ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“**

по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1.
Филология (Съвременен български език)

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 98 от 19 ноември 2024 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Български език“ към Филологическия факултет, като кандидат участва доц. д-р Красимира Ангелова Чакърва от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № РД 22-438 от 18.02.2025г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в ПУ по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Съвременен български език), обявен за нуждите на катедра „Български език“ към Филологическия факултет.

Единственият кандидат подал документи за участие в конкурса е доц. д-р Красимира Ангелова Чакърва от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Представените от нея документи и материали по процедурата са в пълно съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Кандидатката доц. Красимира Чакърва е приложила общо 71 научни произведения (69 статии и две монографии). Научно-приложната ѝ продукция е представена в едно учебно помагало. По този начин в крайната оценка по процедурата се отчитат общо 72 труда.

Представената продукция напълно покрива изискванията за академичната длъжност „професор“. За нейната съдържателна значимост свидетелстват многобройните цитирания на приносите на доц. Чакърва, от които в документите е посочена само една малка представителна извадка.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Доц. Красимира Чакърова е един от най-добрите изследователи в областта на морфологията и стилистиката на съвременния български език. Нейният професионален път е свързан с Пловдивския университет. След като го завършва през 1989 г., тя работи една година като учител по български език и литература, след което от 1990 г. до днес тя се посвещава на академичната кариера. Последователно преминава през позициите на хоноруван преподавател (1993-1994 г.), асистент (1994-1997 г.), старши асистент (1997-1999 г.), главен асистент (1999-2001г.), доцент (от 2001 г. досега). През годините Красимира Чакърова е преподавала дисциплини, свързани главно с морфологията и стилистиката на съвременния български език. Преподавателската ѝ практика обаче е много по-широка и по отношение на водените от нея учебни дисциплини, и по отношение на спецификата на специалностите на обучаваните студенти. Тя преподава не само в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, а така също и в други висши училища. Положително впечатлява и административния опит на кандидатката, свързан със заемане на ръководни длъжности в Пловдивския университет и Университета по хранителни технологии – град Пловдив.

Научната продукция на Красимира Чакърова осезаемо надвишава минималните наукометрични изисквания на ЗРАС за заемане на длъжността „професор“. Нейните трудове я представят като солиден учен и прецизен изследовател. Многобройните приноси на Красимира Чакърова са посветени на дискуссионни и недостатъчно проучени в българската лингвистика теми и проблеми. Като отличен професионалист в научната си дейност тя винаги следва един важен принцип: теоретичните изводи да стъпват винаги на солидна емпирична база. Същевременно в значима част от разработките си, в които Красимира Чакърова прилага оперативния подход и терминологичния инструментариум на функционално-семантичната граматика на А. В. Бондарко, се демонстрират еднозначно предимствата на тази научна парадигма при проучването на българския език. Тези трудове се вписват в традицията на Пловдивската функционална школа, на която доц. Красимира Чакърова е един от най-ярките представители.

Сред значимите авторски приноси, които са предложени за процедурата, бих искал в становището си да отделя специално внимание на хабилитационния труд на доц. Чакърова Категорията вид на глагола в съвременния български език (2025 г.). Монографията, посветена на категорията вид на глагола в съвременния български език, би могла да се определи като естествено продължение на предходни солидни изследвания на авторката,

свързани с езиковите средства за изразяване на вербалната количественост, изграждащи едно от синкатегориалните полета в рамките на аспектиалността. И тук, както и в книгата „Аспектиалност и количество“, се защитава концепцията за тричленната парадигма на българския глаголен вид, чието формиране е резултат на сложни взаимодействия между частните функционално-семантични полета в сферата на аспектиалността. В тази своеобразна триада наред с изходни (първични, безпредставъчни) глаголи от несвършен вид и глаголи от свършен вид, образувани от имперфективи най-често чрез префиксация са включени и т.нар. граматични итеративи (производни глаголи, образувани от перфективи чрез прибавяне на морфемата -ва). И доколкото итеративите изразяват идеята за повторение на дадено комплексно действие без указание за времеви или пространствен предел, то те се оказват маркирани не по „видовост“, а по количественост (кратност). Затова именно в предложения от Красимира Чакърова конструкт те уместно се представят като участници (като маркиран член) в двучленната криптокатегория *повторяемост*, представена от привативната опозиция *итеративност* ~ *неитеративност* и тясно свързана със опозицията *несвършен вид* ~ *свършен вид*.

Монографията е организирана в увод, три глави, заключение, библиография. Тази структура дава възможност на авторката пълноценно да представи своя оригинален модел на категорията български глаголен вид, като първо открие неговото място в пространството на съществуващите вече проучвания, а след това да постави на разискване въпроса за състава и структурата на функционално-семантичното поле на аспектиалността в българския език. При това Красимира Чакърова го представя като „широка езикова сфера, обединяваща разнообразни средства за изразяване на „характер[а] на протичането и разпределението на действието във времето“ (Пешковски 1956: 105), и заедно с това като групировка от синкатегориални ФСП (пределност, процесност, фазовост, кратност и др.), обединени от този признак“. Но авторката съвсем не се ограничава само с дефинирането на макрополето на аспектиалността, а разглежда и действащите в него периферийните модификатори. Във фокуса на изследователката обаче съвсем естествено се поставя ядрената категория вид на глагола. Подробно са представени формално-семантичните и функционалните особености на имперфективите, перфективите и граматичните итеративи, след което в отделна глава от изложението са разгледани особеностите в тяхното функциониране. Отделено е внимание на взаимодействието им с категориите време, таксис и вид на действието; на спорния въпрос за противопоставянето *импер-*

фект : *аорист*; на употребата на видовете при изразяване на *прохибитивност*; на стилистичният потенциал на вида.

Като цяло предложената по процедурата научна продукция на доц. Красимира Чакърва може да се определи като оригинална и новаторска. Предлаганите от нея иновативни решения, базирани на прецизна оценка на постигнатото в научната традиция, винаги са солидно емпирично осигурени и аргументирани от необходимостта да се преодолеят съществуващи несъвършенства и непълноти в описанието на българската морфологична система.

3. Критични забележки и препоръки

Единствената ми препоръка е по-скоро предложение възможно най-скоро рационалните идеи и модели на Красимира Чакърва да намерят широко приложение както в преподаването на българска морфология, така и в създаването на адекватни системи за изучаването на българския като чужд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. Красимира Ангелова Чакърва, отговарят на всички на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Кандидатката в конкурса е представила достатъчен брой научни трудове, публикувани след процедурите за ОНС ‘доктор’ и ‘доцент’. Авторските приноси на доц. Чакърва са значими както за теорията, така и за преподавателската практика.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за избор на доц. д-р Красимира Ангелова Чакърва на академичната длъжност ‘професор’ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по професионално направление професионално направление 2.1. Филология (научна специалност Съвременен български език).

03.04.2025 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Димитър Попов)